

DEPARTEMENT
LEEFMILIEU,
NATUUR &
ENERGIE

Vlaamse overheid
Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid

Dienst Mer
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 BRUSSEL

Tel: 02/553.80.79 e-mail: mer@vlaanderen.be

Richtlijnen voor het Project-MER

“Verbreding en verdieping Boudewijnkanaal met inbegrip van de aanleg van een tijdelijk bouwdok”

Initiatiefnemer:

MBZ

Isabellalaan 1

8380 Zeebrugge

&

BAM nv

Rijnkaai 37

2000 Antwerpen

06/02/2017

PRMER-2429-RL

1. Inleiding

De haven van Zeebrugge heeft plannen om de capaciteit voor de automotive sector in Zeebrugge met 156 hectare uit te breiden. Momenteel is er 390 hectare in gebruik voor de autologistiek in de Achterhaven van Zeebrugge. Op middellange termijn (>2020) is een extra kaaimuur van ca. 900m en een verbreding en verdieping van het Boudewijnkanaal nodig om de terreinen daar te ontsluiten. Deze verbreding en verdieping van het Boudewijnkanaal en de bouw van de kaaimuur kadert binnen het GRUP "Afbakening Zeehavengebied Zeebrugge". Dit project-MER wordt opgemaakt om de eerste fase van deze uitbreiding te verwezenlijken.

Daarnaast vereist de aanleg van de derde Scheldekruising te Antwerpen het gebruik van een bouwdok. De geplande tunnel is van het type "afgezonken tunnel". Voor de bouw van de afzinkelementen is een bouwdok van aanzienlijke omvang noodzakelijk. Voor het transport van de tunnelementen is een voldoende waterdiepte nodig (minstens 10,2 m) over een voldoende breedte. Het transport van tunnelementen over de binnenwateren of over de weg is bijgevolg uitgesloten.

De initiatiefnemers van deze twee projecten zagen een belangrijke potentiële synergie om beide werken te kunnen bundelen in één project en zo tot een win-winsituatie voor alle partijen te komen. Binnen de fasering van de verbreding en de verdieping van het Boudewijnkanaal zal daarom in een tussenfase een tijdelijk bouwdok gerealiseerd worden voor de bouw van de tunnelementen voor de realisatie van de Oosterweelverbinding in Antwerpen.

Deze activiteiten zijn onderworpen aan de m.e.r.-plicht volgens het project-m.e.r.-besluit¹, met name:

Bijlage I

11 Aanleg van waterwegen en havens voor de binnenscheepvaart voor schepen van meer dan 1.350 ton.

Bijlage I

12 Zeehandels havens, met het land verbonden en buiten havens gelegen pieren voor laden en lossen (met uitzondering van pieren voor veerboten) die schepen van meer dan 1.350 ton kunnen ontvangen.

Bijlage I

15 Werkzaamheden voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater wanneer het jaarlijkse volume onttrokken of aangevuld water 10 miljoen m³ of meer bedraagt.

De initiatiefnemer heeft er bij de start van de m.e.r.-procedure expliciet voor gekozen om de in de kennisgeving voorgestelde methodologie reeds verder uit te werken tot ontwerp-MER en beide gebundeld in te dienen als één document.

De dienst Mer van de Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid verklaarde het kennisgevingsdossier volledig op 19/12/2016. De terinzagelegging in Brugge liep van 27/12/2016 tot en met 25/01/2017. Tegelijkertijd vroeg de dienst Mer adviezen bij de administraties en openbare besturen.

¹ Besluit van de Vlaamse Regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage, B.S. 17 februari 2005, zoals herhaaldelijk gewijzigd.

De dienst Mer stelt deze bijzondere richtlijnen (verder: richtlijnen) op met het oog op de inhoudsafbakening/methodologie van het MER. Zij houden rekening met principieel verplichte onderdelen van een project-MER op basis van art. 4.3.7. van het DABM², de ontvangen adviezen (zie bijlage) en met de bespreking van het volledig verklaard kennisgevingsdossier met de betrokkenen op de richtlijnenvergadering van 25 januari 2017. Deze richtlijnen hebben betrekking op de reikwijdte, het detailleringsniveau en de inhoudelijke aanpak van het project-MER. Het project-MER moet opgesteld worden zoals door de initiatiefnemer voorgesteld is in de kennisgeving en aangevuld/aangepast worden met de specifieke vereisten die in deze richtlijnen geformuleerd zijn. Waar de kennisgeving en de richtlijnen van elkaar zouden afwijken, moet voorrang gegeven worden aan de richtlijnen.

2. Doelstelling, verantwoording en besluitvorming

De actuele breedte van het Boudewijnkanaal is ruim onvoldoende om én schepen aan te leggen én een veilige doorvaart te verzekeren. Enkel mits een lokale verbreding en verdieping van het Boudewijnkanaal kunnen aanmeerinfastructuren (kaaimuren) aangelegd worden en vervolgens gebruikt worden zonder hinder te veroorzaken voor de doorgaande scheepvaart. Dit project heeft tot doel om deze lokale verbreding te realiseren. Dit lange termijnproject wordt opgesplitst in verschillende fasen. Deze fase van de verbreding en verdieping van het Boudewijnkanaal betreft het verbreden en verdiepen van de meest noordelijke zone van het Boudewijnkanaal over ca. 900 m en wordt in dit MER onderzocht. De verbreding en verdieping zal een aanvang nemen in het westen van de Achterhaven van Zeebrugge, op het terrein ten oosten van het Boudewijnkanaal, ten zuiden van het Verbindingsdok en ten noorden van de Dudzeelse Polder. Binnen de fasering van de verbreding en de verdieping van het Boudewijnkanaal zal in een tussenfase een tijdelijk bouwdok gerealiseerd worden.

Het MER moet relevante gegevens en conclusies uit voorgaande rapportages oplijsten (alle relevante milieustudies, ook andere dan m.e.r.-rapportages).

Het MER dient bij de vergunningsaanvragen gevoegd te worden.

Het MER is niet alleen een hulp bij de besluitvorming, maar volgens art. 4.1.7. van het DABM moeten de conclusies ook doorwerken in de besluitvorming. Het MER moet hiermee rekening houden bij de formulering van mogelijke alternatieven, milderende of compenserende maatregelen.

3. Beschrijving project en alternatieven

Aanvullend op de kennisgeving moeten de volgende punten ook beschreven worden:

- In de KG staat dat de uitgegraven grond tijdelijk gestockeerd wordt op het terrein. De stad Brugge is vragende partij om meer informatie te krijgen over het tijdelijk karakter. Een concrete termijn of toepassing lijkt nog niet gekend te zijn. Dit moet verduidelijkt worden in het MER. Als er al een minimale periode gekend is, dan zou die bij in het MER moeten opgenomen worden. De effecten van de stockage worden verder uitgewerkt in het hoofdstuk ruimtelijke aspecten.
- Vermeld in het MER dat er een strook voorzien wordt met nutsleidingen. Water zal voorzien worden via leidingen en niet via transport.
- In het MER moet expliciet opgenomen worden dat de nabestemming wel degelijk haventerreinen en havenactiviteiten in industriegebied en gebruik als zeehaven is.

² Decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, B.S. 3 juni 1995, zoals herhaaldelijk gewijzigd (DABM).

- Zowel de aanlegfase als de exploitatiefase van de kaaimuur moeten expliciet besproken en beoordeeld worden in het MER. Een verschil in diepgang van de effectbespreking tussen enerzijds de aanlegfase en anderzijds de exploitatiefase is wel mogelijk. Wat de aanlegfase betreft, is nagenoeg alle informatie beschikbaar over de geplande werken. Dus moet er een diepgaande en allesomvattende effectbespreking van die aanlegfase uitgewerkt worden. In de voorliggende 'kennisgeving + ontwerptekst' was deze fase reeds grondig besproken. De exploitatiefase van de kaaimuur was echter nog niet besproken in de 'kennisgeving + ontwerptekst'. Dit moet nog aangevuld worden. De effectbespreking van de exploitatiefase van de kaaimuur mag echter vrij beknopt gebeuren omdat over de exploitatiefase van de kaaimuur nog weinig details bekend zijn. In het definitief MER moet wel voor elke discipline bij de effectbespreking van de kaaimuur een hoofdstuk 'effecten tijdens de exploitatiefase' toegevoegd worden. Daarin moet telkens geschetst worden welke concrete informatie al beschikbaar is of welke aannames gedaan kunnen worden. De effecten daarvan moeten kort beschreven worden op een kwalitatieve (i.e. niet-kwantitatieve) manier. Als het bedrijventerrein ten noorden van de kaaimuur zal ontwikkeld worden, dan zal voor het project van de bedrijfsterreinontwikkeling mogelijk een m.e.r.-procedure doorlopen worden.
- In het MER moet ergens opgenomen worden dat VLAREM-rubriek 48.2 (zeehandelshaven) zal aangevraagd worden. Dit geldt voor de nabestemming, maar eigenlijk ook tijdens de werken omdat er laden en lossen via schip plaatsvindt.

Zoals in de kennisgeving vermeld wordt, zal het MER de volgende alternatieven onderzoeken en beoordelen:

- nulalternatief

4. Juridische en beleidsmatige context

De kennisgeving bevat het juridische en beleidsmatige kader dat voor dit MER van belang is in de vorm van een duidelijke overzichtsmatrix. Het MER zal zorgvuldig nagaan waar de projectrelevantie zich situeert.

Het is van belang om ook tijdens het opstellen van het MER de stand van zaken hiervan op te volgen. De juridische en beleidsmatige randvoorwaarden met een ruimtelijke component moeten cartografisch gepresenteerd worden.

De volgende randvoorwaarden moeten worden aangepast, opgevolgd of aangevuld:

- De regelgeving over de omgevingsvergunning wordt best al opgenomen.
- In het MER moet verwezen worden naar VLAREM-rubriek 48.2.
- Klimaatplan stad Brugge
- Het BPA Kazerne Lissewege ligt buiten het projectgebied en is niet relevant.
- De gewestplanbestemmingen zijn opgeheven door de goedkeuring van het gewestelijk RUP 'Afbakening zeehavengebied Zeebrugge'.

5. Algemene en Methodologische aspecten

De afbakening van het studiegebied zal voldoende gemotiveerd worden per discipline, rekening houdend met het feit dat het studiegebied zowel het projectgebied als het gebied waar effecten

zich kunnen voordoen moet omvatten. De ruimtelijke afbakening moet voor elke discipline duidelijk tekstueel omschreven worden en indien mogelijk, voorgesteld worden op kaart.

De referentiesituatie is de huidige situatie op het terrein.

In het MER moet duidelijk aangegeven worden met welke ontwikkelingsscenario's rekening gehouden wordt of juist niet bij de beschrijving van een referentiesituatie, en moet voor elk ontwikkelingsscenario duidelijk gemotiveerd worden waarom. Er moet ook aangegeven worden voor welke disciplines de ontwikkelingsscenario's al dan niet relevant zijn. Dit dient beschreven te worden in een algemeen hoofdstuk voorafgaand aan de effectbespreking per discipline. Wanneer er tijdens het opstellen van het project-MER nog nieuwe ontwikkelingsscenario's naar voor zouden komen, moeten deze toegevoegd worden aan het afwegingskader.

Cumulatieve effecten moeten onderzocht worden.

De methodologie voor de effectvoorspelling zal binnen elke discipline in het project-MER duidelijk en transparant omschreven worden. Tevens zal per discipline aangegeven worden op basis van welke criteria een effect beoordeeld wordt. Het resterend effect na de milderende maatregelen zal aangegeven en gekoppeld worden aan het gehanteerde beoordelingskader. De effectenbespreking en -beoordeling dient transparant te gebeuren en aan de hand van volgende terminologie: aanzienlijk negatief (-3), negatief (-2), beperkt negatief (-1) en verwaarloosbaar of geen effect (0) .

Bij de beschrijving van de bestaande toestand en van de milieueffecten moet, als aanvulling op de kennisgeving, voldoende aandacht besteed worden aan het volgende:

- De kans is zeer reëel dat er een betoncentrale geplaatst wordt in het bouwdok. De effecten van de betoncentrale zullen beknopt en kwalitatief beschreven worden aan de hand van kengetallen van gelijkaardig installaties of BBT-cijfers.

Met betrekking tot de discipline lucht:

- Recent werd in VLAREM II een nieuw hoofdstuk 6.12 toegevoegd over de beheersing van stofemissies tijdens bouw-, sloop-, en infrastructuurwerken. Dit moet bekeken worden in functie van het MER.

Met betrekking tot de discipline water:

- In de KG werd een bemalingsstudie opgenomen waarbij uitgegaan werd van 1 jaar bemaling. In praktijk zal er 3,5 jaar moeten bemaald worden. Verschillende adviesinstanties vroegen om de effecten van 3,5 jaar bemaling te onderzoeken. Op de richtlijnvergadering werd toegelicht dat er na 1 jaar bemalen een evenwichtssituatie optreedt. Deze toelichting moet in het MER opgenomen worden.
- De effecten op de zoet-zoutverdeling van de bemaling van 3,5 jaar moeten onderzocht en beoordeeld worden in het MER.
- Het grondwater wordt geretourneerd in dezelfde laag als waar het uit onttrokken werd. Hierdoor blijft de kwaliteit van het grondwater gelijk. Dit moet toegelicht worden in het MER.
- In het MER moet verduidelijkt worden waarom er enkel retourbemaling toegepast wordt ten zuiden en niet ten oosten van het dok.
- Omdat er voor de Eivoordebeek/Zijdelings Vaartje een nieuwe verbinding wordt voorzien, worden er geen effecten verwacht op de migratie van zout water naar de

polders. De verlegde waterloop zal voor buffering zorgen. Dit moet toegelicht worden in het MER.

- De KG+OT vermeldt dat er geen andere effecten te verwachten zijn als er niet met een betoncentrale ter plaatse wordt gewerkt, maar beschrijft niet wat de effecten zijn als er wel met een betoncentrale wordt gewerkt. Dit moet aangevuld worden in het MER.
- Het CIW vraagt om de formulering inzake art. 4.7 van de kaderrichtlijn water aan te passen en te vervangen door “het is bijgevolg niet noodzakelijk om een afwijking van de doelstelling van de kaderrichtlijn water, zoals beschreven in art. 4.7 aan te vragen.”
- Bij berging van uitgegraven gronden moet vermeden worden dat verzilting optreedt van de onderliggende bodem en nabijgelegen (zoete) waterlopen. In het MER wordt opgenomen welke maatregelen hiervoor getroffen worden.

Met betrekking tot de discipline geluid & trillingen:

- De effecten van de scheepsmotoren tijdens de werken zullen beschreven en beoordeeld worden in het MER.
- Uit de KG blijkt dat de milieukwaliteitsnormen worden overschreden, maar de wettelijke normen worden gehaald. In de conclusie en de milderende maatregelen moet hier iets over opgenomen worden.

Met betrekking tot de discipline mens

- In het MER moet een eenvoudige visualisatie toegevoegd worden om de effecten van de grondopslag in beeld te brengen. Dit kan bv. door op de foto van het projectgebied een contourlijn van de grondopslag te tekenen. De visuele hinder van de grondopslag moet beoordeeld worden in het MER.
- De bereikbaarheid van de locatie voor gemotoriseerd verkeer moet verder besproken worden in het MER. Omdat de A11 zal afgewerkt worden in aug/sept 2017 en de werken van het geplande project pas zullen aanvangen in het najaar van 2017, zal de A11 hierbij als referentiesituatie beschouwd worden. In het MER moet zeker aangegeven worden welke route het werfverkeer zal gebruiken.
- In het MER moet bekeken worden of er een impact verwacht wordt door de bemaling op de landbouwgronden ten westen van het kanaal.
- Het Departement Landbouw & Visserij vraagt om eventuele bepalingen uit de overeenkomsten met gebruikers van de landbouwsite en de landbouwpercelen te respecteren en zo nodig gepaste milderende maatregelen te voorzien voor de getroffen gebruikers.
- Fluxys vraagt om rekening te houden met installaties ten westen van het Boudewijnkanaal. De installaties bevinden zich buiten het projectgebied, maar kunnen toch betrokken worden bij de uit te voeren werken.
- Elia vraagt om rekening te houden met de aanwezigheid van ondergrondse hoogspanningsleidingen die gelegen zijn doorheen het betrokken gebied.

Met betrekking tot de discipline fauna en flora:

- Er zal monitoring van het grondwater gebeuren door twee peilbuizen met dieptefilters. Begin februari vindt een overleg plaats waar ook de concrete plaatsing en beheer van de peilbuizen in detail zal besproken worden. De conclusies hiervan worden aangevuld in het MER.

- ANB meldt dat de Passende Beoordeling (PB) gunstig kan geadviseerd worden. ANB zal dit nog schriftelijk bevestigen aan de dienst Mer.
- Het feit dat de werken moeten starten vóór het broedseizoen dient in de PB onder de milderende maatregelen vermeld te worden en niet onder de aanbevelingen.
- De mogelijke effecten op de bestaande kolonie oeverzwaluwen moeten beschreven worden in het MER.

6. Leemten in de kennis

Het MER moet opgave doen van de leemten in kennis die tijdens het uitvoeren van het onderzoek werden vastgesteld. Deze zijn opgedeeld naar aard van de leemte waarbij dan onderscheid gemaakt wordt tussen leemten m.b.t. het project, m.b.t. inventarisatie en aangaande methode en inzicht. Het MER moet ook aangeven hoe met deze leemten is omgegaan en hoe zij kunnen doorwerken naar de besluitvorming.

7. Monitoring en evaluatie

Het MER zal per discipline/thema eventueel opvolgingsmaatregelen voorstellen, bijvoorbeeld vanuit de vergunningsreglementering of vanuit de leemte(n) in de kennis.

8. Integratie en eindsynthese

Het MER zal in een afzonderlijk deel een discipline overschrijdende samenvatting bevatten over de verwachte gevolgen voor het milieu en hoe en in welke mate de voorgestelde maatregelen deze kunnen milderen. De milderende maatregelen die voorgesteld worden vanuit verschillende disciplines zullen discipline-overschrijdend t.a.v. elkaar afgewogen worden. Bij de milderende maatregelen zal in de mate van het mogelijke aangegeven worden waar deze zullen/kunnen doorwerken.

Deze synthese zal aangeven of het project een voor het milieu haalbaar project is of welke maatregelen nodig zijn om het project haalbaar te maken.

9. Tewerkstelling, investering en gebruikte materialen

In dit hoofdstuk zal het rapport aangeven welke de verwachte tewerkstellings- en investeringseffecten zijn van de voorgenomen activiteit.

In dit hoofdstuk zal tevens worden aangegeven welke materialen (aard en hoeveelheid) er voor dit project zullen worden gebruikt, indien dit nog niet beschreven werd bij de projectbeschrijving.

10. Niet-technische samenvatting

De niet-technische samenvatting zal een afzonderlijk leesbaar deel van het rapport vormen, dat de essentie van de overige delen beknopt en correct weergeeft. De tekst moet zodanig geschreven zijn dat hij begrijpelijk is voor een gemiddelde lezer. Figuren of kaarten moeten ter ondersteuning van de tekst in deze samenvatting opgenomen zijn. Bij het schrijven van de niet-technische samenvatting kan gebruik gemaakt worden van de handleiding “niet-technische samenvatting” zoals gepubliceerd op www.mervlaanderen.be. Deze niet-technische samenvatting zal in het project-MER als afzonderlijk hoofdstuk opgenomen ofwel als afzonderlijk document

opgesteld worden. De dienst Mer vraagt ook om op het voorblad van de niet-technische samenvatting de handtekeningen van alle deskundigen op te nemen.

11. Vorm van het MER

Met betrekking tot de vorm en presentatie vraagt de dienst Mer:

- recent kaartmateriaal te gebruiken, telkens voorzien van een duidelijke bronvermelding, schaalaaanduiding, noordpijl en legende. Waar mogelijk moeten de grenzen van het terrein duidelijk aangegeven zijn en dient door het kaartmateriaal ook duidelijk te zijn welke de omringende activiteiten/bedrijven zijn;
- achtergrondinformatie in de bijlagen op te nemen;
- na te gaan of de in de kennisgeving vermelde gegevensbronnen, die bij de realisatie van het MER zullen worden gebruikt, nog steeds de meest actuele zijn;
- een verklarende woordenlijst, afkortingenlijst en literatuurlijst bij het rapport op te nemen;
- te waken over de afstemming tussen de tekst van het eigenlijke MER en de niet-technische samenvatting;
- de ingediende eindversies van het rapport en de niet-technische samenvatting door de initiatiefnemer, de coördinator en alle deskundigen te laten ondertekenen;
- Het definitieve project-MER evenals de niet technische samenvatting digitaal aan de dienst Mer te bezorgen.

12. Goedkeuring team van erkende MER-deskundigen

Zoals voorgesteld in de volledig verklaarde kennisgeving worden volgende disciplines in het project-MER opgesteld door een erkend MER-deskundige: lucht, water, bodem, geluid en trillingen, mens-ruimtelijke aspecten, en fauna en flora.

De disciplines mens-toxicologie, mobiliteit, landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie zullen door de coördinator van het MER opgesteld worden.

Het in de volledig verklaarde kennisgeving voorgestelde team van erkende MER-deskundigen wordt goedgekeurd. Wijzigingen aan het team van deskundigen in de loop van het m.e.r. moeten gemeld worden aan de dienst Mer.

Tenslotte wordt aanbevolen tijdens het opstellen van het MER contact te houden met de dienst Mer en met de overige instanties, in het bijzonder in functie van de verwerking van hun adviezen in het MER.

Digitaal getekend

Door Paul Van Snick

Afdelingshoofd Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid

Bijlage

Aantal inspraakreacties die tijdens de terinzagelegging ingediend werden bij:

- Brugge: geen
- Dienst Mer: geen

Lijst met de instanties die gereageerd hebben (schriftelijk of aanwezig op richtlijnenvergadering) en betrokken worden in de verdere procedure:

- Brugge
- West-Vlaanderen
- Departement LNE Afdeling Milieuvergunningen West-Vlaanderen
- Ruimte Vlaanderen Afdeling Gebieden en Projecten
- Departement MOW
- Fluxys Infoworks
- Elia
- Departement Landbouw en Visserij Afd. Duurzame Landbouwonwikkeling West-Vlaanderen
- VMM Staf Algemeen Directeur Integraal Waterbeleid Dienst Secretariaat CIW
- Agentschap Natuur en Bos buitendienst West-Vlaanderen

Deze instantie(s) heeft/hebben aangegeven niet verder betrokken te willen worden in de procedure.

- Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust Afdeling Kust
- OVAM Afdeling Bodembeheer Dienst Databeheer

Lijst met de instanties die niet gereageerd hebben:

- Departement LNE Afdeling Lucht, Hinder, Risicobeheer, Milieu en Gezondheid Dienst Milieuhinder
- Departement LNE Afdeling Lucht, Hinder, Risicobeheer, Milieu en Gezondheid Dienst Lucht en Klimaat
- Agentschap Ondernemen Entiteit Ruimtelijke Economie
- Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen
- Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid Afdeling Toezicht Volksgezondheid West-Vlaanderen
- VMM Afdeling Lucht, Milieu en Communicatie - Vergunningenadvisering luchtemissie
- VMM Afdeling Operationeel Waterbeheer
- VMM Afdeling Ecologisch Toezicht - Milieureglementering